

ניצוץ אחד

בה"י
פרשת כי תצא תשפ"ה

ניצוץ אחד ופרפראות יקרות משיעורי מורנו
הגה"ח ר' דניאל חיים אלתר שליט"א
ראש ישיבת 'פני מנחם' בעיה"ק ירושלים תובב"א

יו"ל בסיוע הנגיד הרבני המפואר
הרה"ח ר' מאיר מלניק ומשפ' שיחיו
ברוקלין - ניו יורק

רזא דאחד
שיחות ודרשות

פי תצא למלחמה
על איביך ונתנו ה'
אלהיך בידך (דברים כא, י)

במלחמת הרשות הכוזב מדבר

כיצד מקרא נדרש

הרה"ק רבי מנחם מנדל מווישואו זצ"ל היה מפורסם בדרשותיו המאלפות שהיו מתובלות ושוזרות בדברי אגדה ודרושי כיבושין באופן ערב ומתוק. פעם התגרה בו אחד המתחכמים, וישאלהו מפני מה הדרשנים אשר בעם יודעים היטב לשלב את דבריהם בפסוקים ולבארם הפלא ופלא באור חדש, ואילו כאשר הצדיקים אומרים 'תורה' לשומעי לקחם אזי אין הפסוקים מתיישבים תמיד, ופעמים רבות הדברים מתקשרים לפסוק רק בדרך דוחק, ברמיזא בעלמא, בגימטריא ובנוטריקון או בכל מיני אמטלאות, וכך ידחקו את פירושם בדברי הכתוב.

השיב לו הרה"ק מווישואו בדרוש נאה המתיישב כרצונו בלשון הכתוב ומפרשיו. וכה פתח ואמר, הנה חילוק גדול יש בין הדרשנים ובין הצדיקים מורי הדרך לרבים. הדרשן כל מטרתו אינה אלא לומר פירוש נאה בדברי הכתוב ולהשמיע את מליצותיו לרבים, לכן מוכרח שיהיו הדברים הולמים היטב את הכתוב, כי אי לאו הכי מה הועילו חכמים כדעתם. לא כן הצדיקים המוכיחים בשער, שלא באו אלא לעורר את העם שיתאזרו בגבורה במלחמת היצר ויתחזקו בתורה וביראת שמים. אצלם לא בא הפסוק אלא כדי להגיע עמו לתכלית אותה הם מבקשים, להבעיר את תוככי הלב. 'הלא כה דברי כאש נאום ה' וכפטיש יפוצץ סלע' (עי' ירמיה כג, כט). מה לי אם הרוויחו פשט נעים בפסוק אם לאו, והרי לא באו אלא ליישר מעקשות שבלב.

ודרש עליו את המקרא הזה, הרי הוא אומר 'כי תצא למלחמה על אויביך', הלא הוא האויב הגדול היצר הרע וחילותיו (עי' ש"ך ש"ח כאן; ש"ה פרשת כי תצא תורה אור כט; אור המאיר כאן דף א' ואמר: ויחד), 'ונתנו ה' אלוך בידך', אזי ה' אלוך נותן את הפסוק בידך, להשתמש בו כטוב בעיניך, לדרוש בו כפי מה שתראה לנכון, למען חזק ידיים רפות ואמץ ברכיים כושלות במלחמת היצר.

אכן, אם אין מדובר במלחמת מצוה לכיבוש היצר, אלא סתם בדבר הרשות, לדרוש בפני הקהל, דין אחר לו. כפי שהוסיף רש"י להשלים את הענין באומרו: 'במלחמת הרשות - הכתוב מדבר'. כי בדבר הרשות נצרך שיהיה 'הכתוב מדבר'. עליך לראות שהדרש מתחרז יפה במקרא באופן שאכן הרעיון נמצא תואם ומסודר כראוי בלשון הכתוב, דבר דבור על אופניו. כי אם לאו, אין לך לדחוס ולהעמיס פירושים זרים שאינם מתיישבים היטב בביאור המקרא (האזן הקדוש מיושואו פ"ז).

וְחִשְׁקָתָּ בָּהּ וּלְקַחְתָּ לָּךְ לְאִשָּׁה
(דברים כא, יא)

לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע

הבדל של חוט

אמרו חז"ל (מנחות מה). שבכח הציצית לעכב בעד העבירה. ואיתא (עי' אור המאיר. לסוטים, ד"ה ועד י"ח לרמז: ליקוטי

מהר"ם ש"ק, כאן, בשם הרה"ק רבי יוסף מטומשוב זצ"ל [מתלמידי הרבי מטללין]. עי' אצל אברהם בייטשטאט. סי' יב בשם הרה"ק רמ"מ מרימטש) כי סגולה זו היא רק כאשר הציציות כשרות ואף מושלמות. כלומר, אם חסר חוט אחד מל"ב חוטי הציצית, אף שהיא כשרה לברכה לכתחילה (עי' טו"ק א"ח כ"א), אך ההגנה מן היצר הרע כבר חסרה בה. על פי זה ביאר 'בליקוטי מהר"ם ש"ק' (שם בשם הג"ל) כי ענין זה נרמז הכא 'לא' - דיברה תורה, שאכן ל"א חוטים כשרים לציצית שדיברה בה התורה. אבל 'אלא' כשיש ל"ב חוטים, זה מועיל לחיזוק 'כנגד היצר הרע'.

וְיָהִי כִּי־וְיָהִי לְךָ
אֶת אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ (דברים כא, יז)

חלום הירושה המנופחת

מהו 'את אשר יהיה לך', וכי עלתה על דעתנו שינחיל מה שלא יהיה לו.

אלא יש לך אדם הבהול להרבות את הונו, וכל ימי חלדו היה עסוק תמיד בחשבונות כיצד לצבור ממון, פעם בתחבולה כזו, ופעם ברמאות ובעושק. אכן סופו שכל ימיו רץ אחר ההון, ואף אם סבור כי ביום פקודה לכל הפחות ייהנו בניו אחריו ממה שישאיר להם ממון רב לרווחה, אף זה לא, וכל חלומו יתמוגג וייעלם. כי 'ביום הנחילו את בניו', עד שיסיים את חייו, לא ישאר תחת ידו כי אם 'את אשר יהיה לו'. לא ינחלו בניו אלא מה ששייך אליו באמת. את כל היתר יפסיד בינתיים בדרכים שונות, גם הרופאים יקחו את שלהם, והגותר יתחלק בידי עורכי הדין ודומיהם. [כמשל השגור בפי הבריות, על אותם אלו שדוהרים בדרכים, אלה ברכב ואלה בסוסים, מאיצים וממהרים לעקוף ולהקדים את כל הנקרה בדרכם, ש'בסוף כולם נפגשים ברמזור'. כאשר באים לפרשת דרכים, שם עומדים הם וממתנינים יחד עם כולם.]

כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה
(דברים כא, יח)

ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון כפיו ומבקש לימדו ואינו מואל, ושמד כפרשת דרכים ומלפסס את הנתיבים, אמרה תורה ימות זכאי ולא ימות מיני

לסטים והכל בכלל

יש לשאול, אם סיבת מיתתו היא רק על שם סופו, למה מחמירים עליו בתחילתו יותר מבסופו. שכן סופו שיהיה לסטים רוצח, שעונשו בסיף, ולמה אנו דנים אותו עתה בסקילה החמורה.

תירץ רבי אליהו מזרחי (ד"ה וק) כי 'מלסטם את הבריות' אין הכוונה רק על הליסטיות עצמה, אלא על כלל טבעו של הליסט, מי שבחר לעצמו 'אמונות' זו, הרי הוא הולך מדחי אל דחי וצובר כל עבירה מכל סוג שהוא, סקילה, שריפה, הרג וחנק.

לא להרבות בדמיונות שוא
ולא לשכוח את ה' הנותן כח לעשות חיל

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו (כב, ה).

'מפר מחשבות ערומים'

אריכות לשון הכתוב נראית למותר. די היה באומרו 'ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך'. מה לי בית חדש או ישן, ומה בא ללמדנו 'כי יפול הנופל' הלא הדבר פשוט שיש סכנה בדבר (וידוע מה שדרשו חז"ל בזה - עי' רש"י, ע"פ שבת לג.).

בעל ההילולא ה'בן איש חי' זצ"ל [גלבי"ע י"ג אלול ה'תרס"ט] בספרו 'עוד יוסף חי' (מחסימי כי תאלץ ד"ה ובלשון: ע"ש) פירש את הפסוק בדרך נפלאה, במליצת לשונו הזהב. וביאר הענין על פי מאמר חז"ל (פסוקה"ק טו): 'אמר עולא, מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה, שנאמר (א"ב כ"ד) 'מפר מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה'. ופירש רש"י [בפירושו השני] 'מחשבה שאדם מחשב כך וכך אעשה, כך וכך תעלה בידו - מועלת להשביט הדבר, שאין מחשבתו מתקיימת, אפילו לדבר תורה. כגון האומר עד יום פלוני אסיים כך וכך מסכתות בגיטא. 'מפר מחשבות ערומים' - שאין מחשבותיו עולה בידו, ואפילו לתושיה'. כלומר, מה שהאדם חושב ומתכנן פעולותיו, הן בענייני משא ומתן והן בענייני תורה, דבר זה גורם לו שלא יוכל לעשותם, שכן הקב"ה 'מפר מחשבות ערומים' הסוברים שיוכלו לבדם לעשות כהנה וכהנה.

והיינו טעמא, כי הסומך על בינתו ועל יכולותיו - אינו סומך על הקב"ה, וממילא מאבד את השמירה הראויה לו מלעילא. וכאשר אין סיעתא דשמיא, אין כלום.

'נמצא, דמיונות וציורים אלה שהאדם מדמה ומצייר בדעתו, באופנים שיהיה לו בהם הצלחה והרווחה - גורם בזה הפסד לעצמו, שתהיה מחשבה זו מועלת להשביט ההצלחה שלא תבא לידיו בפועל'.

'עד אנה תסתיר - עד אנה תשית עצות'

מציאות זו מורגשת בחיינו במלא תוקפה. הן ברוחניות והן בגשמיות מרבים אנו לסמוך על ההשתדלות שלנו ועל 'עצות' שבלבנו, האין נגדל בתורה, האין נתעשר והאין נפרנס את המשפחה. לכולנו רשימת תוכניות מסודרת, זה בכה וזה בכה, האין לחתן את הילדים, האין להתעטר בכתר ההוראה והאין לחנך כראוי. אבל, כאמור, דרך זו מסוכנת היא. שכן כאשר סומך האדם על בינתו המרובה ועל חכמתו היתרה, מועלת מחשבתו שהקב"ה יפר אותה...

ידועה בזה אמרתו של הרה"ק מרוזין זצ"ל (עי' תרמ"א דף סה"ס ד"ה עד אנה) דכתב (סו"ט י"ג-כ) 'עד אנה ה' תשכחני נצח, עד אנה תסתיר את פניך ממני, עד אנה אשית עצות בנפשי' וגו'. ופירש דהוא על דרך שאלה, ששוברה בצידה. 'עד אנה תשכחני, עד אנה תסתיר פניך? - עד אנה אשית עצות בנפשי!'. התדע עד אנה יסתיר ה' פניו - כל זמן שתמשיך להשית עצות בנפשך... כאשר תחדול ממחשבות ערומים ותבטח אך בה' - מיד תוושע.

הביצים שנשברו, העסק שקרס

כל כך שקוע האדם במהלך מחשבותיו האין יצליח וכמה ירוויח, עד שאינו שם לבו כמה מגוחך הדבר. יש מי שקונה כרטיס להגרלת הלוטו, אך הוא ממלא את אותם המספרים כמה וכמה פעמים, פן חלילה יזכה אדם נוסף שיכוון גם הוא למספר הזוכה ויצטרך להתחלק עמו בזכיית הפרס שוה בשוה, לכן הוא משתדל להרבות את חלקו בזכייה יותר ויותר... הוא

סקילה בידי שמים

הגאון רבי מאיר בנימין מנחם דנון זצ"ל [אב"ד שאראי - סרייבו, תלמיד רבי דוד פארוז ורבו של בעל ה'פלא יועץ'] ביאר בספרו **'באר בשדה'** על פירוש רש"י, כי הלא המלסטם את הבריות מרחיק לפרשת דרכים, ושם באין רואה מכה נפש ושופך דם נקי. ומאחר שאין עדים והתראה, איך יומת. אלא שאמרו חז"ל (מסות י) כי בכגון דא 'הקב"ה מזמין לפונדק אחד, זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם, וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונפל עליו והרגו'. נמצא שפיר שסופו במיתת סקילה, ועל כן בדיון הוא שיענש בתחילתו בסקילה העתידה לעלות בגורלו לבסוף.

ההכנה החמורה

בחצרו של הרבי מלובלין זצ"ל היה מתהלך עילוי צעיר בשם יחזקאל האגה. לימים נגע בו נגע ההשכלה והיה הרבי מרחקו על שהקדיח תבשילו בריבים. סיפר בעל ה'פרדס יוסף' הגאון רבי יוסף פאצאנובסקי זצ"ל (ק"י יוסף ט) שבאותם ימים הגיע לחצר הקודש הנסיך אדם צ'רטורסקי, והרבי כיבדו ביותר הכבוד (וראה גם בספר דער זעהער פון לובלין, עמ' 223 ואילך, וכן בספר עשר אורות, מערכת ה, עמ' 10). בא אותו יחזקאל אל הרבי וטען, למה מרחקני הרבי על שום שחושדני שאהיה גוי, ואילו כאן כשבא אותו הנסיך, שהוא כבר עתה גוי גמור, נוהג בו הרבי כבוד רב. השיבו הרבי מהאי פרשתא, דבן סורר ומורה חמורה מיתנו

מאשר מיתת הליסטים, מי שהוא עתיד להיות. כי מי שעוסק ו'מכין' עצמו להפוך לגוי, גרוע הוא יותר ממי שהוא גוי מעיקרו. ההכנה לדבר עבירה חמורה יותר מאשר העבירה, וערב-גוי חמור הוא מן הגוי.

איננו שומע בקולנו (דברים כא, כ)

אב ואם בדיבור אחד

למדו בזה חז"ל (פסחים ע"ב) כי מכאן שצריך שיהיה קולם של אביו ואמו שוה, דכתיב 'קולנו'. הביאו בזה בספרים (עי' בפירושי רש"י: ויער) יסוד גדול בחינוך, שההורים צריכים לדבר בקול שוה ובדעה אחת. כי

רוא דאחד - המשך מעמוד א

- מרבים לחשוב מחשבות האין יתעשרו לרוב על ידי הדגרת התרגולות על הביצים...

אבל כאן טמונה טובת הקב"ה. אשר דווקא מרוב רחמיו שובר את הביצים, ובכך מנפץ להם את כל העתיד שלהם והם מרגישים כאילו חרב עליהם עולמם, ולדידם אין כאן הפסד ביצה ותרגולות גרידא, אלא הפסד של ממון הרבה שיכלו להרוויח... וזהו חסדו של הקב"ה, שלמרות שאליבא דאמת כמעט ולא הפסידו מאומה, מכל מקום מחשב הוא את דמיונותיהם לאמת, וגובה את הדין מהחלום שלהם בלבד... וכעין מה שאמרו 'עציבותיה מסתייה'.

ה' מחשב הדמיון לפרעון

מכאן יקח האדם, תוכחת-מוסר מחד, וטללי חיוק מאידך. מחד, הדמיון המופרע אשר מנתק את האדם מהאמונה בחי העולמים, מזיק לו ומונע ממנו את השפע, כי הוא יוצא ידי חובה בטובה שנגזרה לו - ברוחניות או בגשמיות - בכח הדמיון שלו. ואף עלול להפסיד עוד, כיון שאינו מאמין שהוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, הוא מתעטר ב'כוחי ועוצם ידי' ואינו שת ליבו לכך ש'רבות מחשבות בלב איש' ורק 'עצת ה' היא תקום' (משלי י"ט, כז). וכאמור, הוא הדין בענייני רוחניות. כי בשום דבר בעולם, אל לו לאדם לבטוח בכוחו, בכשרונותיו וביכולותיו. אך מאידך, נחמה יש כאן, על הצער הנגרם לאדם מניפוץ תוכנית כל שהיא שתכנן. כי לאמיתו של דבר כבר מעיקרא לא היו הדברים אמורים להיות, והא ראייה, שהדברים אכן לא קרו... אך הקב"ה בטובו יחשיב לו את הצער והעגמת-נפש על שלא עלתה בידו התוכנית, ויחשב לו כאילו הפסיד באמת וינוכה חשבון דינו.

'שלח תשלח' את החלום

בדרך צחות ידרש בזאת סמיכות הכתובים, שהקדים למצות מעקה - מצות שילוח הקן, דכתיב (שנ"א-י) 'כי יקרא קן ציפור לפניך וגו' אפרוחים או ביצים, והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים וגו' לא תקח האם על הבנים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך'. קורה שאדם רואה לעומתו אפרוחים או ביצים, ובדעתו להדגיר האם על הבנים, ולהפריח בנינים באוויר. מִצְוָה לו התורה: 'שלח תשלח את האם' - שמוט מידך את דמיון הדגירה והמתקן, ואת הבנים תקח לך' - החזק במה שיש בידך בפועל ובמציאות, ואל תתפס לדמיונות שווא לגדולות ולנצרות...

ימי אלול בניצול מחושב

הדברים אמורים ביותר בימים אלו - תקופת ההכנה לימי הרחמים והרצון. שכן רבה המכשלה המצויה בזאת בקרב אלו שאש הקדושה בוערת בהם, והם מבקשים להתעלות בדילוג אחד, מבירא עמיקתא לאיגרא רמא. אתא חודש אלול ובאחת הם מטפסים במעלה הר הקדושה, מקבלים קבלות, מרבים בהתעוררות תשובה, העמקה בדברי הימים האלו והתבוננות במהות התשובה. ואם אמנם הדברים חשובים ונחוצים ביותר, אך יש להזהר מאוד להפריד בין המציאות לבין החלום. על כל אחד לחשב חשבון נפשו בדקדוק, עד כמה מסוגל הוא לעלות בהר ה'. וכל מה שיש ביכולתך לעשות, עשה, אך לא יתרה מזו.

שהרי כאמור, כאשר הרווח נעשה במחשבה פרועה ובלתי מציאותית, אף הקר ניזוקה קשות. והיינו, שכאשר מבקש העובד-ה' לנסוק לשמי מרומים, להתעצם בהתמדת התורה ובחשקת התפילה, בעבודת האכילה ובתיקון המידות, והכל במחשבות העולות על יכולתו האמיתית - ימצא את הביצים האמיתיות מנופצות... וגם למה שהוא מסוגל באמת - לא יגיע. על כן יבטח כל אחד בשם ה' ויעשה את המוטל עליו עם 'מעקה' ברור לג'ג', כך תשתמר השפעת הימים כדבעי ויהיה לה קיום לעד.

יהא רעוא שאכן נוכל לנצל את מלא יכולותינו וכוחנו לעשירות בתורה הקדושה ובעבודת האלוקים, ולמלא את הימים האלו כראוי להם, ונִקְתָּב ונחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום, בעשירות ובשלוה, אכ"ר.

(משכנז מנחם שיהת לז"ק כי תא"ה תשפ"ב)

כבר רואה שהוא זכה, כבר מרגיש את הבעיה הצפויה, וכבר מוצא לה גם פתרון נאות...

המשל ידוע, והביאו כאן ה'בן איש חי' בטוב טעם ודעת, באדם כפרי נבער מדעת שגידל תרגולות והתפרנס בקושי גדול מממכר ביצתו, עד שנזרקה בו רוח 'חכמה' והחליט שלא עוד. מעתה תדגורנה התרגולות על ביצתו, יוציאו אפרוחים נקבות, יטילו אף הן ביצים ויבקעו מהן אפרוחים, עד שיהיו ברשותו אלף תרגולות שיטילו בכל יום אלף ביצים. כך חישב ומצא כי במשך זמן לא רב יהיו ברשותו מאתיים אלף תרגולות...

עוד סל הביצים על כתפיו, והוא ממשיך לטוות את פתיל מחשבותיו, איך ימכור את התרגולות ויתעסק בסחורות מעבר לים, יקנה רכוש רב וידור בארמונות פאר, יהיה מנכבדי העיר והוא יִבְחַר להביא את דבר הקהילה לפני המלך ויצעד בראש המשלחת, ויקוד וישתחוה לפני המלך.

כל כך שקוע היה בדמיונו, עד שאכן עשה בגופו תנועת קידה והשתחויה 'לפני המלך'. והנה אויה, סל הביצים שעל ראשו נפל כולו אל נקרת הצור שהיתה לפניו, וחסל סדר ביצים ותרגולות, והתנפצו כל ארמונותיו ומעמדו בבת אחת, בניד ראש אחד...

משל זה ממחיש עד כמה מפסיד האדם מתוכניות שווא אלו, שאף את הקרן הפסיד מרוב דמיונו המוגזם... וכך הוא כאשר מתכנן האדם את עתידו, ברוחניות או בגשמיות, ומותיר את הקב"ה מחוץ לעסק - אז גם את הקרן שיש לו מפסיד.

'חלמא טבא' - חדוייה מסתייה'

ה'בן איש חי' כתב עוד, אם ישאלך לבך, הלא כבר נקבעה קצבת האדם בראש השנה, והאין יזיק לו מחשבותיו אלו. וביאר, שאף אם נגזרה עליו עשירות, כיון שהוא הרבה בדמיונות בלא בטחון באלוקיו - ניצל את עשירותו, בדמיון.

כמו שאמרו בגמרא (ברכות ט"ז) 'אמר רב חסדא, חלמא בישא - עציבותיה מסתייה, חלמא טבא - חדוייה מסתייה'. חלום רע - העצב מסייעו, כלומר שיוצא ידי חובת החלום במה שהתעצב. וכן בחלום טוב, נחשבת לו שמחת החלום כאילו וכבר נתגשם. כך כלפי זה שנגזרה עליו עשירות, אם ירבה בדמיונות, בלא אמונה באלוקי עולם המכלכל חיים בחסד, תתקיים עשירותו אצלו במוחו המדמיון ובמחשבתו הפוריה, ולא בפועל.

'מעקה לגגך' - גדר למחשבה

בזה ביאר את הכתוב כמין חומר, בנועם ובחן. 'כי תבנה בית חדש' - כאשר יעלה ברעיוןך ענין כל שהוא לבנות בו את עתידך. וכאמור, הדברים אמורים בין ברוחניות ובין בגשמיות. 'ועשית מעקה לגגך' - הגג הוא כח המחשבה [ששוכנת בראש האדם, כמו גג לגופן] ויש לעשות לו גדר מיוחדת, שלא תתפשט המחשבה אנה ואנה ללא מצרים. 'ולא תשים דמים בביתך' - אל תרבה בדמים - מלשון דמיון - באותו בנין אשר אתה מתעתד לבנות. 'פן יפול הנופל ממנו' - כי התליה בביתך וההשענות על שכלך, הן תגרומנה שהקב"ה יפר עצותיך. ושמה על ידי ריבוי הדמיון יצא שכרך בהפסד, כי גם מה שהיה ראוי ליפול בחלקך כנגזר עליך מן השמים, יפול ממך ותפסידו, על ידי הנאת הדמיון ואי הבטחון בהזן ומפרנס לכל.

'יתום בביצתו'

אפשר להעמיס את הדברים, בתוספת הבנה, בדברי הגמרא במסכת פסחים (ק"א) 'אמר רב חסדא, מאי דכתיב (משלים ק"ב) 'הודו לה' כי טוב' - הודו לה' שגובה חובתו של אדם, בטובתו: עשיר - בשורו, ואת עני - בשיו, יתום בביצתו, אלמנה - בתרגולתה'. כלומר, שהקב"ה גובה דין האדם, ממטלטליו ומנכסיו, ואינו פוגע בגופו [הפסוק נדרש, הודו לה' - כי עושה דינו בטובות שיש לאדם, היינו נכסיו, ואינו מעניש בגופו של אדם. דאי לא הכי היה צריך לומר 'הודו כי טוב ה', על כרחין שלא קאי על טוב ה' אלא על שעושה דין בטובת האדם (מהרש"א ט"ז)].

ויש לתת טעם מדוע נקט ביתוס ואלמנה דווקא 'ביצה' ו'תרגולות'. אלא, דקאי על המשל האמור בביצים. כי מטבע הדברים היתום הוא שיוצא למכור את הביצים, והאלמנה נשארת בביתה עם התרגולות, והוא והיא - כל אחד בחלקו

פרק אחד

משיעורי פרקי-אבות

יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ (ב)

תורה/דיגע דרך-ארץ

בראשונים (פי תוס' תוס' וחס' הראש) מצאנו מחלוקת כמי פסקין, כרבי ישמעאל, או כרבי שמעון בן יוחאי. רבינו תם מוכיח ממשנתנו שנאמר 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ', 'עם' הכוונה בטפל לו, דהיינו שצריך אדם לעסוק בפרנסה, וגם ללמוד תורה. אך רבינו אלחנן חלק, וטען כי לא יעלה על הדעת שתהיה התורה טפלה, והמלאכה עיקר. שהרי אחד מקנייני התורה הוא מיעוט דרך ארץ (לפני 1), וכן אמרו בגמרא (ברכות 58) ראשונים עשו תורתם קבע ומלאכתם עראי, זו וזו נתקיימה בידם, אם כן איך יתכן לומר שהמלאכה עיקר. ולא עוד, אלא שאף במשנה דידן נאמר: וכל תורה שאין עמה מלאכה, סופה בטלה, אם כן משמע שהתורה עיקר והמלאכה היא טפלה.

ובתירוץ דקדוק לשון המשנה לשיטת רבינו אלחנן, ביאר הרה"ק מסאטמאר זצ"ל בספרו 'דברי יואל' (כ"ט שנה, ד"ה אמנם לזכור, עמ' 10) חז"מ סוטה, א"ת ק"ד וכו' פירשתי: ע"מ רמז) דלעולם אכן תורה עיקר. ואם כן מה טעם אמר 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ' ולא 'יפה דברו ארץ עם תלמוד תורה', כי יש בו עוד הוראה אחת. שכן יש מן העם אשר גם בעת עוסקים בתורה הקדושה מרחפת מחשבתם במשא ומתן, וטרודים בעסקיהם. על כן אמר התנא כי הנכון הוא להיפך. שיהא התלמוד-תורה מעורב בדרך-ארץ, שאף בעת עוסקו במילי דעלמא ירהר בדברי תורה כל אימת שיוכל, ושתהא מלאכתו ברה ונאמנה על פי התורה.

ישוב יום אחד לפני מיתתך (ב, י)

יום כיפור עצמי

הגאון ה'חתם סופר' זצ"ל נשאל (ט"ז תמוז תש"ס) בכהן שמצא שבר של מצבה בחצר, ועליו כתוב: פ"נ איש הגון ר' זכריה ב"ר ידידיה נפטר ע"י"כ קנט"ל לפ"ק. מתאריך זה כבר עברו למעלה מתש"ו שנים. ה'חתם סופר' מאריך לדון האם הקבר מטמא, האם יש לחוש אחרי כל כך הרבה שנים לקיים עצם כשעורה מן המת. מדרך הטבע עצמותיו מרקיבות בזמן כה רב, אך לאידך גיסא אמרו חז"ל 'מי שיש בו קנאה עצמותיו מרקיבין', ויש להעמיד את רבי זכריה דנן בחזקת כשרות, ואף על פי שמת בערב יום הכיפורים, ואמרו חז"ל (מכות 92) 'מת בערב יום הכיפורים - סימן רע לו', אין למדין מאגדה אלא לזכות ולא לחובה. ומוסיף שם ה'חתם סופר', שמעתי בשם הגאון רבי שלום ר"ב, שאצל צדיק, כל יום שנפטר בו, זה בבחינת 'מת במוצאי יום הכיפורים - סימן יפה לו', כי הצדיק כל ימיו בתשובה, נמצא יום פטירתו הוא לו מוצאי יום הכיפורים. ומה שאמרו 'מת בערב יום כיפור - סימן רע לו', היינו רשע, שאצלו להיפך, כל יום זה ערב יום הכיפורים, כי סובר שעדיין יש לו זמן, ואינו שב בתשובה, אלא דוחה זאת למחר ולמחר זמן.

וכל מעשיך יהיו לשם שמים (ב, יב)

גם ה'לשם שמים' יהא לשם שמים

'כל מעשיך' לאתויי מאי.

באחד מהכנסים של 'אגודת ישראל', שלח אדמו"ר ה'פני מנחם' זצ"ל מכתב, ובו הביא מה שאמר הגאון רבי מנחם זמבא הי"ד בעת שהשתתף במעמד 'הכנסיה הגדולה', שהזכיר בשמו של הרבי מקוצק זצ"ל על מה שאמרו (לפני 2) 'כנסיה שהיא לשם שמים סופה להתקיים', שגם 'כנסיה לשם שמים' צריכה שתהיה לשם שמים... בזה יתבאר הכא מאי כ'ל', כי אף אותם מעשים שאתה עושה 'לשם שמים', אף הם צריכים להיות לשם שמים באמת. חקור בעצמך ובדוק אם אין תכליתם מזוקקת לשם שמים ולא התערבו בה מניעים זרים.

כיוצא בו היה אומר אבא מארי זצ"ל בשם היהודי הקדוש מפשיסחא זצ"ל, שיש ארבע מאות דרגות ובחינות של 'בלתי לה' לבדו'. שאף שבירר אצלו האמת הטהורה, נצרך לעמול ולחזור עוד ולברר, עד ארבע מאות פעמים. כי בלא זה לאו בהכרח שתהא עבודתו 'בלתי לה' לבדו'.

תעשה לך על ארבע כנפות כסותך' גבי 'כי יקח איש אשה', כי זה זמנה של מצוה.

לא יוכל שלחה כל ימיו

(דברים כב, כט)

מתנת הר כגיגית

איתא במהר"ל (גלב"ע י"ח באלול ש"ט) (אור חוש הקדמה: טר לריה, שנת כב, יט; ועוד) בשם המדרש כי טעם שכפה הקב"ה על ישראל את ההר כגיגית בעת קבלת התורה (פי שנת פת), הוא לטובתם. כדי שיהיה להם דין אונס, ואז הרי 'לא יוכל שלחה כל ימיו', וגם אחרי שחטאו 'עדיין חביבותא היא גבן' (שנת פת).

על דבר אשר לא קדמו אתכם

פלחם ופמים בדרך בציאתכם

ממצרים ואשר שבר עליך את

פלעם בן בעזר מפתור ארם

נחרים לקללך (דברים כג, ה)

בשביל לקלל יש לך כסף

לכאורה משה הכתוב שני טעמים רחוקים זה מזה. כי 'דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים' אמנם גנאי הוא, אבל ודאי שאינו חמור כמו מה ש'שכר עליך את בלעם בן בעור ... לקללך'. ואיך השווים זה לזה.

אלא, מבאר המגיד מדובנא זצ"ל (אכל עקב ע"ש בלריסות), כי על מה שלא קידמו בלחם יש לימוד זכות, שמא קמצנים הם או שלא השיגה ידם להאכיל אתכם בלחם. לכן הוסיף 'ואשר שכר', אשר מזה נראה כי כשכא לשכור את בלעם, לזה יש לו מן המלך די והותר מלוא ביתו כסף וזהב. נמצאנו למדים כי מה שלא האכילכם בלחם, אין זה אלא מחמת שנאתו, לפיכך תעב תתעבנו ולא תדרוש שלומם וטובתם כל ימך לעולם.

לא תתעב מצרי

כי גר היית בארצו (דברים כג, ח)

שכרה של לוויה

משמעות הכתוב היא שמה טעם 'לא תתעב מצרי', כי גר היית בארצו ועל כן ראיך לך להכיר לו טובה. ויש להבין, וכי הכנסת אורחים נאה נהוג עמנו שנה, והלא עינו והרגו אותנו. וכל בואנו שמה לא היה אלא משום גזירה שנגזרה על ישראל, כאשר אמר הקב"ה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים 'כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם' (בראשית 15, יז), ונשתעבדו במצרים עד סוף ארבע מאות שנה, ולמה יקבלו מצרים שכר על כך.

עוד יקשה מה שהביאו במדרש (מנחות 38 ב) על הפסוק 'ויהי בשלח פרעה את העם' (שמות 12, י) כי אותם השילוח היינו לוויה, שפרעה לווה אותם בצאתם ממצרים. ואמרו על כך, 'ומה שכרו - לא תתעב מצרי'. ותמוה, והלא הכא להדיא כתיב בקרא טעם 'כי גר היית בארצו', ולמה הביא המדרש טעם אחר ממה שמפורש בתורה.

וביארנו המפרשים, שבאמת עיקר טעמא דקרא הוא משום

אם מתקוטטים ביניהם וחלוקים בדעותיהם, וכל אחד מנסה לחנך לפי דרכו כשלעצמו, אי אפשר לצפות מהילד שלהם שיצא בן מהוגן, ואף אם גדל ונהיה בן סורר ומורה אין האשמה תלויה בו.

לא תראה את חמור אחיך או

שורו נפלים בדרך והתעלמות

מהם הקם תקים עמו (דברים כב, ד)

עמו, עם צעליו. אבל אם הק' ויש לו, ואמר לו, הואיל ועליך מלוא אם ראתי להטעין טעון, פטור

ובלבד שתיתן ידך עמו

דיבר בקדשו הרה"ק מקוצק זצ"ל (אמת ואמונה, תת), הרי הקב"ה בעצמו מקיים את כל מצוות התורה (פי ברכות 1, 1). ולכן ודאי כאשר רואה איש ישראל הכורע תחת משא יצרו, מיד בא ומסייעו לגבור על יצרו.

אכן, הוסיף הרה"ק מקוצק, מכל מקום חייב האדם עצמו להתאמץ ולעשות את חלקו. אולם אם יאמר האדם: ריבוננו של עולם, הואיל ועליך מצוה, אם רצית להטעין - טעון! לשווא תהא תקוותו. הלא לכך בא לעולמו, לגבור על יצרו, ולא ירד לעולם כדי שה' יצא את יצרו...

למען ייטב לך והארכת ימים

(דברים כב, ז)

המסתבר והחידוש

מפני מה נאמר כאן 'למען ייטב לך' ואחר כך 'והארכת ימים', ואילו בכיבוד אב נאמר (לעיל 1, 1) 'תחילה ל'מען יאריך ימך' והדר 'ולמען ייטב לך'.

מתרץ הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל (טעמא דקבלה), כי יתבאר על פי המבואר בתרגום יונתן כאן, שההטבה משמעותה בעולם הזה, ואריכות ימים היינו לעולם הבא, ליום שכולו ארוך. ובהקדים הכלל שדרך המקרא לכתוב על פי הכלל של 'לא אז או זו', היינו שהמחדש יותר בא לבסוף (פי וצחית קטן, וחס' בסודות מלך, ד"ה ה' וכו' המעשרים בעל הכללים והסדקים). והשטא אתי שפיר, כי בכיבוד אב ואם, שהיא מצוה החמורה שבחמורות (ירושלמי פסח פ"א ה"א), היה מסתברא ששכרה הוא בעלמא דאתי, לכך אמר בה הכתוב 'למען יאריך ימך' - לעולם הבא, והוסיף ואמר 'ולמען ייטב לך', כי אף בעולם הזה יש לה שכר. וכאן, בשילוח הקן, שהיא מצוה קלה שבקלות (ירושלמי 1, 1), והיה מתאים ששכרה הוא רק בעולם הזה, קא משמע לן קרא 'למען ייטב לך' ואחר כך 'והארכת ימים', שיש בה גם כדי לזכות לחיי העולם הבא.

גדלים תעשה לך על ארבע

כנפות בסותך ... כי יקח איש

אשה (דברים כב, יב-יג)

טלית לנשואים

מנהג קהילות אשכנזי שבחור אינו מתעטף בטלית גדול, אלא מתחילים ללבושו רק אחרי הנישואין (ויי מנח"ט 2). והראשונים (תשכ"ז קטן, תת; פי

הראש"ש ע"ה כחן מהרי"ל - מנהגים,

ה' שו"ת, א"ח 1) דרשו בזה

סמוכין, דלכך הסמיך

קראי אהדי, 'גדילים

לעילוי נשמת

נפש נזקן בדיוק הרה"ח ר' דניאל שלום ז"ל
בן יבלח"א הרה"ח ר' יצחק מאיר שטלברג שליט"א
אשר קבע עיתים לתורה עשרות בשנים בשיעורי מורנו הרב שליט"א
נלב"ע ט"ז באלול תשפ"ג, ת.נ.צ.ב.ה.
נתנם על ידי ידידיים מוקדרי זכרו מושתתפי השיעורים ביהמ"ד ארי שבחבורה

ליוה. ויתבאר על פי מה שאמרו חז"ל (סוטה מו:), כי מפני מה נשתעבדו דווקא למצרים, לפי שליוה פרעה את אברהם אבינו ארבע פסיעות (סוטה מו:), וזוהו למדנו מעלת ליוה. זהו דקאמר קרא הכא, מאי טעמא 'לא תתעב מצרי', מפני שפרעה ליוה את ישראל בצאתם ממצרים. והיכן מצינו שכה חשובה היא הליוה, ממצרים גופייהו, 'כי גר היית בארצו', שטעם היות גרותך דווקא בארצו ולא בארץ אחרת, הוא משום שפרעה ליוה את אברהם. ומה שאמר 'כי גר היית בארצו' אין זה נתינת טעם לציווי ד'לא תתעב מצרי', אלא הוכחה היא לחשיבות ענין הליווי, ולפיכך אני מצווך 'לא תתעב מצרי'.

כִּי תֵדַר נָדָר לַה' אֶל־לִהְיוֹת לַאֲחֵיךָ לְשִׁלְמוֹ בִּי דָרַשׁ יִדְרָשְׁנוּ ה' אֶל־לִהְיוֹת מַעֲמֶךָ וְהָיָה בִּךָ חֶמְאָה (דברים כג, כב)

לא תדע מה ילד יום

פירש החיד"א (פני דה. י) כי חז"ל הזהירו (פי מרים ה) שבשעה שאדם נודר קרבן, לא יאמר 'לה' קרבן' אלא 'קרבן לה', וכל כך למד, כדי שלא יוציא שם שמים לבטלה. ופירשו המפרשים (פי של"ה פסחים קנ"ג: תוספתא הוריות, וירא אדם יג ושה: ופי ש"ת פסחים ה' ע"ה) שאלם מערכת ז' ק"ט, ומערכת ה' ק"ט (ס) כי שמא ימות קודם שיסיים את דיבורו, ונמצא אומר רק תיבת 'לה', ומזכיר שם שמים לבטלה. נמצא שמצות נדרים ונדבות גורמת לאדם לחשוב על יום מותו. זהו שאמר כאן, 'כי תידור', כאשר תידור, אמור זאת בלשון זו 'נדר לה' אלוקיך', ולא איפכא. ומהאי טעמא 'לא תאחר לשלמו', כי אינך יודע מה ילד יום, ושמא תמות וידרוש ידרשנו ה' אלוקיך מעמך, והיה בך חטא'.

הוסיפו בספרים (פי ש"ת יעקב יוסף, רמ"א וירא: ופי שפתי דקיים [דע"אוי] 'כמזומה' ל' שאלו בשם הסיק רבי חיים מקראסלאו ז"ל) לבאר על פי זה מה שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קצ"ד, י) 'נדרי לה' אשלם נגדה נא לכל עמלי'. כי היה שונה מכל העם, שכן לא הוצרך לחשוש בכל רגע שמא ימות, שהרי ידע שיום פטירתו בשבת (שבת ז', ב) לכן יכול היה לומר 'לה' נדר'. זהו 'נדרי לה' אשלם', אני משלים את תיבת נדר אחר שאמרתי 'לה', ודבר זה הוא 'נגדה נא לכל עמלי', כנגד מנהג שאר אינשי שהם מוזהרים על כך שלא לומר 'לה' קרבן'.

וּשְׁנָאָה הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וּכְתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֹת (דברים כד, ג)

ושנאה - וכתב לה

מדייק היה הגאון מווילנא זצ"ל (קול אליהו, קכ"ד), על פי מה שאמרו חז"ל (נע"ט ה) כי המגרש אשתו ראשונה מזבח מוריד עליו דמעות, והקשו על כך סתירה מהפסוק 'כִּי שָׁנָא שְׁלַח' (מלאכי ב טו), שמותר לגרש אשה שנאה. ומשני, הא בזיווג ראשון, הא בזיווג שני. שבזיווג שני אפשר לגרש אשה שנאה, ואין זה חמור כמו בזיווג ראשון. אומר הגר"א שחילוק זה מדויק היטב בלישנא דקרא. שבתחילה (פס) נאמר 'כי יקח איש אשה', משמע דאיירי בליקוחין ראשונים, בזיווג ראשון, ושם אכן רק 'כי מצא בה ערות דבר' רשאי לגרשה. אבל אחרי אשר היתה לאיש אחר, די בכך ש'ושנאה האיש האחרון', על דבר זה בלבד 'וכתב לה ספר כריתות'.

ברוכים הבאים בשם ה'

ברכת 'בואנכם לשראים' קדם מורנו הרב שליט"א ר'גר' בואו לארצות הברית, לריווינג היהדות, התורה והחסידות בשם כל קהלא קדישא הרין נשגד ברכתנו להרכות חילים לתורה ליראה ולחסידות ויהי נועם ה"א עלינו ומועשה ירינו כוננה עלינו ומועשה ירינו כוננהו תפילות ושיעורי חומש רש"י יתקיימו א"ה בסדרם כל יום הדל' מיום ב' פרשת כי תבא, כביו"ח 19-50th (שחרית בשעה 7:00)

בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרְךָ ... וְלֹא יִקְרָא עֲלֶיךָ אֶל ה' וְהָיָה בִּךָ חֶמְאָה (דברים כד, טו)

תפילת העני על העשיר

הקשה רבי חיים ב"ר בצלאל זצ"ל [אחי המהר"ל] בספרו 'ספר החיים' (ספר פרשני וכלכלה, פרק ט), למה נאמר 'ולא יקרא עליך', יותר היה ראוי שיאמר 'וקרא עליך אל ה', והיה בך חטא'.

ומתרץ, כי הכסף של העני ניתן משמים כפקדון לעשיר. ואף שהעשיר חושב שהוא עושה טובה לעני, אבל באמת אינו אלא קופאי המנהל את כספי הזולת. שכן 'יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני העני עושה עם בעל הבית' (ויקרא לז. ט). לכן כל זמן שהוא נוהג כהוגן, אף אם חוטא לפעמים ומשורת הדין היה עליו להיענש באיבוד ממנו, עדיין מחמת שמתפלל עליו העני ומבקש מהקב"ה שימשיך להשפיע על העשיר אריכות ימים וממון רב, כדי שהוא ימשיך לתמוך בו, ראוי הוא לכך מצד תפילת העני. אבל כיון שתפסיק לתת לו, שוב לא יתפלל עליך, והרי יודע אתה היטב את מצבך, וכמה עבירות יש בידך, אשר בגינן ראוי לקחת ממך את כל הממון. וזהו שאמר 'ולא יקרא עליך אל ה', היינו ששוב לא יתפלל אל ה' לשלוח פרנסתו על ידך, כי ממילא אתה לא נותן לו את שלו, והרי 'והיה בך חטא', ומחמת עוונותיך תפסיד את הונך.

וְנִגְשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם וְהִצַּדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע (דברים כה, א)

הצדיק והרשע מוסיפים בדרכם

המליץ רבי משה חפץ זצ"ל (מללאת מחשבת) כך היא המידה בנוהג שבעולם. שאחרי הדין-תורה מתברר כל אחד בדרכו עוד. הצדיק מתעלה יותר בצדקתו, ואילו הרשע מגדיל עוד להרשיע. כי הצדיק אף כשמפסיד בדין מצדיק עליו את הדין ואת הדין, ואילו הרשע לעולם ימצא מה לא היה לשביעות רצונו, ויוצא ומגדף דלית דין ולית דיין, ומליז כי הדין רמאי וכסיל ועיוות את הדין. הרי שהדיינים גורמים לצדיק להשתבח בצדקתו, ולרשע שיוסיף חטא על פשע. הוא שאמר כאן, אחר אשר נגשו אל המשפט ושפטום, ממילא 'והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע', כל אחד מתגדל ומוסיף עוד בדרכו.

כִּי תִעֲבֹת ה' אֶל־לִהְיוֹת כָּל עֲשֵׂה אֵלָה כָּל עֲשֵׂה עֹל (דברים כה, טו)

בתר גנבא גנוב

ביאר ה'כתב סופר' זצ"ל, כי לפעמים יש לך אדם שמרמה במידות ובמשקלות, ומצטדק ונותן טעם לפגם כי גם אותו עשקו והונו, וגם הקונה ממנו אף הוא דרכו לעשוק ולהונות לאחרים, וכך הוא הנוהג במשאו-ומתן שבשוק. כך היא דרכו של עולם. על כך אמרה תורה 'כי תועבת ה' אלוקיך כל עושה אלה' הרמאויות, אף אם 'כל עושה עוול', היינו אפילו אם הכל עושים כן. גם אם זולתך בתורו מרמה במשקלותיו, אתה אל תעשה כן.

+ זמני השיעורים והדרשות בימות החול ובשבתות בבמה"ד 'אורי שבחבורה', ארגמן 4 ירושלים *

6:15 - שיעור בתלמוד ירושלמי,

6:35 - שיעור דף היומי בבלי, לאח"כ תפילת שחרית,

אחר תפילת שחרית שיעור בחומש דש"י

יום חמישי בשעה 21:15 שיעור בספח"ק שפת אמת

מנחה ש"ק: בזמן הד"ג

דעו ארעון בהשתתפות מורנו הרב שליט"א

בשיחת כיבושין ודעותא דלבא

מנחה ער"ש: 10 דק' לאחר זמן הד"ג

בין קבלת שבת לתפילת ערבית

דרשה מענייני הפרשה ודברי התעוררות

נציבי מכון 'אור חדש'

אשר נשא לבס אותם להיות עמודי התווך ופטרוניו המכון בהפצת מעיינות התורה והחסידות אלה יעמדו על הברכה

הרב שלמה חנוך אברמץ'ק ומשפחתו שיחיו

פלעטש-ב - ניו יורק

הרב אליעזר דוד איצקוביץ ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב ירמיה בראך ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב חיים אברהם בראך ומשפחתו שיחיו

ליקווד - ניו יורק

משפחת ברין הנכבדה שיחיו

ירושלים - ישראל

הרב ישראל שמעון בריקמן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב יהודה לייב אברהם גוטמן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף ברוך גליקסמן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם יעקב גרינשטיין ומשפחתו שיחיו

פלעטש-ב - ניו יורק

הרב ידידיה גרינשטיין ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב שלמה הלר ומשפחתו שיחיו

ליקווד - ניו יורק

הרב מנדל טייטלבוים ומשפחתו שיחיו

לונדון - אנגליה

הרב חיים בער יוסטמן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב אהרן לב ומשפחתו שיחיו

ירושלים - ישראל

הרב יעקב יוסף לב ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

לע"ה הרה"ח ר' אפרים מנחם בן הרה"ח ר' אברהם יצחק לנדאו ז"ל

נב"ע כ"ו בניסן תש"פ

הרב יעקב זעליג לנדאו ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב דוד מרגלית ומשפחתו שיחיו

לונדון - אנגליה

הרב יעקב מאיר פיגא ומשפחתו שיחיו

ליקווד - ניו יורק

הרב שלמה פעדער ומשפחתו שיחיו

וויליאמסבורג - ניו יורק

הרב מרדכי צבי קאהן ומשפחתו שיחיו

לונדון - אנגליה

הרב מרדכי יהודה הלוי קליין ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב אברהם משה קראוס ומשפחתו שיחיו

לונדון - אנגליה

הרב יעקב קריימן ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב יוסף שטרייכר ומשפחתו שיחיו

ברוקלין - ניו יורק

הרב נחום צבי שירמן ומשפחתו שיחיו

קווינס - ניו יורק

© כל הזכויות שמורות למכון 'אור חדש' ירושלים.
לקבלת הגלינות, הערות, תרומות והנצחות ניתן לפנות
בכתובת דוא"ר: shiurey.r.d@gmail.com

ניתן לשמוע את שיעורי מורנו הרב שליט"א
בטלפון: 073-321-1945
ובאה"ב בטלפון: 1917-456-8021

* לשידור חי | שלוחה 1 < 2 - דף היומי בבכ"י

שלוחה 2 < 2 - דף היומי ירושלמי

שלוחה 2 < 3 - חומש דש"י

שלוחה 2 < 4 - שפת אמת | שלוחה 5 < 5 - ענינים שונים

וענייני דיוטא | שלוחה 1 < 2 - שפת אמת דה"ק

שלוחה 1 < 3 - עין ומפליץ בפרשת השבוע